

İstiklal Marşı'nın Kabulünün 100. Yılında Türk Milli Marşlarının Dil ve Ortak Değerler Açısından İncelenmesi

Yasin DOĞAN^{1*} & Muhammet Fatih ALKAYIŞ²

Gönderilme Tarihi: 19 Aralık 2021 Kabul Tarihi: 29 Aralık 2021
DOI: 10.38015/sbyy.1038627

Öz:

Millet olma, çok uzun bir geçmişi bir arada yaşamamanın sonucudur. Bu süreçte oluşan ortak dil, ortak kültür, ortak geçmişe değer verme milletleri uzun süre tarih sahnesinde tutmaya yarayan birleştirici unsurlardır. Devlet kuran milletlerin halde ve gelecekte bu birleştirici unsurları daima milletin mensuplarına hatırlatması ve duygularına hitap edebilmesi amacıyla milli marşlar hazırlanmış ve kabul edilmiştir. Bu çalışmada bağımsız Türk devletleri olan Türkiye, Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan ve Türkmenistan'ın milli marşlarının içeriklerinin karşılaştırılarak ortak dil ve değerler açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Bağımsız Türk Devletlerinin mensupları olarak Türk milletinin uzak coğrafyalarda kurdukları devletlerinde Milli marşlarının yansıttığı hissiyatın ve mesajların aynı gayelere ne kadar hizmet ettiğinin ortaya konulması önem taşımaktadır. Bu çalışmada nitel araştırma olarak doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. 6 Türk Devletinin milli marşlarının sözleri içerik analizi yapılarak incelenmiştir. İnceleme sonucunda Türk Devletlerinin milli marşlarında anlamı güçlendirecek ve zenginleştirecek dil öğelerinin etkili bir şekilde kullanıldığı bu kapsamda deyimlerin, hitap şekillerinin, aidiyeti güçlendirici kelimelerin ve soyut ifadelerin Türk milli marşlarında ortak olarak kullanıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Ortak değerler olarak bağımsızlık, özgürlük, atalara ve şehitlere övgü, kahramanlık, vatan sevgisi, bayrağa saygı, birlik ve beraberlik, ülkelerin doğal zenginlikleri ve güzelliklerine övgü, vatani ebediyete kadar yaşatma sorumluluğu ve bu sorumluluğun ülkenin gençliğine emanet edilmesi ve ilahi duygular şeklinde yansıtıldığı ortaya konmuştur. Türk devletlerinin milli marşlarının sözlerinin akışı incelendiğinde aynı örüntülerin sırayla yer aldığı anlaşılmıştır. Bu örüntülerde sırasıyla; vatanın bağımsızlığı, atalara ve şehitlere övgü ve minnet, birlik ve beraberlik, vatani ve özgürlüğü koruma görevinin gençlere verilmesi ve vatanın ebediyete kadar yaşatılma arzusu şeklinde bütün marşlarda gözlenmiştir. Bu çalışmanın sonuçlarının Ortak Türk tarihi ve kültürünün bütün bağımsız Türk Devletlerinde ders olarak okutulması sürecinde değerlendirilmesi hatta dersin başlangıcında ortak yönleriyle milli marşların öğretimine dair çalışmalar önerilir.

Keywords: Milli marşlar, milli değerler, Bağımsız Türk Devletleri, İstiklal Marşı.

Atf:

Doğan, Y. & Alkayış, M. F. (2021) İstiklal Marşı'nın kabulünün 100. yılında Türk Milli Marşlarının dil ve ortak değerler açısından incelenmesi. *International Journal of New Approaches in Social Studies*, 5(2), 518-543. <https://doi.org/110.38015/sbyy.1038627>

¹Pamukkale University, Turkey. Orcid ID: 0000-0002-1155-2105

²İnönü University, Turkey. Orcid ID: 0000-0003-2494-9627

**Corresponding Author: yasind@pau.edu.tr

Abstract:

Being a nation is the result of living together a very long history. The common language, common culture, and valuing the common past are the unifying elements that keep nations on the stage of history for a long time. National anthems have been prepared and accepted in order to always remind the members of the nation and to appeal to their feelings, in the current state and in the future, of the nations that established the state. In this study, it is aimed to compare the contents of the national anthems of the independent Turkic states of Turkey, Azerbaijan, Kazakhstan, Kyrgyzstan, Uzbekistan and Turkmenistan in terms of common language and values. It is important to reveal how the feelings and messages reflected by the national anthems in the states established by the Turkish nation in distant geographies, as members of the independent Turkish States, serve the same goals. In this study, document analysis method was used as a qualitative research. The spellings of the national anthems of the 6 Turkish States analyzed by making content analysis. As a result of the examination, it has been concluded that language elements that will strengthen and enrich the meaning in the national anthems of Turkish States are used effectively, and in this context, idioms, forms of address, words that strengthen belonging and abstract expressions are used in common in Turkish national anthems. As common values, independence, freedom, praise to ancestors and martyrs, heroism, patriotism, respect for the flag, unity and solidarity, praise for the natural riches and beauties of countries, the responsibility of keeping the homeland alive forever and entrusting this responsibility to the youth of the country and divine feelings have been revealed. When the flow of the words of the national anthems of the Turkish states is examined, it is understood that the same patterns take place in order. In these patterns, respectively; The independence of the homeland, praise and gratitude to the ancestors and martyrs, unity and solidarity, the duty of protecting the homeland and freedom to young people, and the desire to keep the homeland alive forever were observed in all marches. It is recommended to evaluate the results of this study in the process of teaching the Common Turkish history and culture as a course in all independent Turkish States, and even results of teach the national anthems with their common aspects at the beginning of the course.

Key Words: National anthems, national values, Independent Turkish States, İstiklal Marşı.

GİRİŞ

Milletleri millet yapan en önemli unsurlardan bir tanesi, kültür birliğidir. Güngör (1997), milleti yekpare bir sosyal bünye yapan şeyin kültür birliği olduğunu ifade etmiştir. Türkdoğan da (1988) bir toplumda fertler aynı kültür, aynı terbiye ve aynı duygularda birleşiyorsa orada millet gerçeği olduğunu vurgulamıştır. Tay ve Nalçacı (2020) kültür birliğini bir topluluğun ortak olarak oluşturduğunu, onun millet olmasında geçmişten günümüze gelen ve geleceğe taşınacak olan maddi ve manevi unsurların bütününe etkili olduğunu ifade etmiştir. Kültürün manevi boyutunu; örf, adet, gelenek ve görenek gibi unsurların oluşturduğu ve bunların içinde değerlerin yer aldığı görülmektedir. Kısaca değerler, davranışlara rehberlik eden standartlardır ve bu standartlar toplumdan topluma farklılık gösterebilmektedir. Bununla birlikte değerler bireyin karakter yapısının tanımlanmasına olanak vererek bireylerin oluşturduğu toplumun da genel karakter yapısını anlamamızda ölçüt olarak kullanılabilir. Bu çerçeveden bakıldığında her toplumun kendine özgü değerleri vardır ve bu değerler bütününe milli değerler denilmektedir. Milli marşlar da milli değerlerin (milli kadriyatlar) en önemli unsurlarındandır. Arık (2010), milli değerlerle milli marşların ilişkisini ve milli değerler içindeki önemini şu şekilde açıklamıştır: “Milletlerin hafızasında yaşayan önemli olaylar silsilesi, bir milletin karakteri ve o millete ait değerler hiyerarşisinden izler taşırlar. Bu bağlamda mensubu olduğu milletin marşını terennüm eden her fert; o milletin dünyaya bakışı, tarihî geçmişi ve değer yargılarını dile getirmiş olur. Bu yönüyle devlet marşları; milleti oluşturan fertler düzeyinde ortak payda oluşturarak, bireyin aidiyet duygusunun idamesini sağlar ve birleştirici bir güce sahip olur.” Milli marşlar ait oldukları milletin varlığını, bağımsızlığını ve birliğini temsil eden sembollerden biridir. Marşların sözlerinde ağırlıklı olarak kullanılan vatan ve bayrak sevgisi ile dini kavramlar, toplulukların hayatındaki soyut ve açıklanması zor kavramları somutlaştırarak hem bu soyut değerlerin sonraki nesillere aktarılmasını kolaylaştırmakta ve hem de farklı algılama seviyelerindeki toplum fertleri arasında ortak bir değer zemini oluşmasına yardımcı olmaktadır. Marşların geniş kitlelere hitap etmesi gerekliliği ise metinlerin dilinin sade ve

anlaşılır olmasını zorunlu kılmaktadır (Önal, 2017; 176). Veyis'e göre "tarihî kaynaklara bakıldığında köklü bir geçmişi bulunan, sözlü ve yazılı olmak üzere birçok destana sahip Türk Milleti, bu muvaffakiyetini sahip olduğu değerleri vasıtasıyla sağlamıştır. Dil ve edebiyat; bir milletin tarihî, kültürel ve değersel belleğidir. Bu belleğin varlığını devam ettirmesi ve değerlerini yaşatması geleceğe aktarım ile gerçekleşebilir. Bu aktarım yollarından biri ve belki de en önemlisi olan dil ve edebiyat, değer öğretiminde, özellikle millî değerlerin öğretiminde etkili bir araç olarak kullanılmalıdır" (2018).

"Millî istiklal marşı veya himni (gimni) kavramı, Türkiye Türkçesinde İstiklal Marşı, Azerbaycan Türkçesinde Dövlət Himni, Özbek Türkçesinde Dävlät Mähdiyesi veya Güneşli Hür Ülkem, Türkmen Türkçesinde Dövlət Gimni veya Sedası, Kazak Türkçesinde Memlekettik Gimni, Kırgız Türkçesinde Uluttuk Gimni şeklinde ifade edilmektedir. *Marş* kelimesi, kökence Fransız dilinden alınmıştır" (Musaoğlu & Kirişçiöğlu, 2013: 29). "Millî marş metinlerinin muhtevasına genel olarak bakıldığında bunların ilgili ülkenin o dönemde içinde bulunduğu şartlara ve ayrıca ülkelerin coğrafi hususiyetlerine göre bazı değişiklikler gösterdiği müşahade edilmektedir" (Aktaş, 2013: 73). Millî şuurun oluşmasında ve korunarak aktarılmasında marşlar önem taşımaktadır" (Hirik, 2021: 104). Millî marş genellikle sözlü, nadiren de sözsüz olmakla birlikte muhakkak belli bir besteye okunur. Bu çalışmada karşılaştırmalı olarak ele alınan Türk Devletlerinin millî marşlarının yazıldığı ortam yazılış hikayeleri ve kabul süreçleri aşağıda verilmiştir.

Türk Milli Marşlarının Kabul Süreci

a) İstiklal Marşı'nın Kabulü

Millî mücadelenin devam ettiği 1920 yılı sonlarında Garp Cephesi Kurmay Başkanı İsmet Paşa, Maarif Vekili Dr. Rıza Nur'a Fransızları örnek göstererek askerlerin millî duygularını harekete geçirip onları coşturacak bir marşın yazılmasının gerekliliğinden bahseder. Bunun üzerine Dr. Rıza Nur Bey, İsmet Paşa'yı Orta Öğretim Müdürü Kazım Nami'ye yönlendirir. 25 Ekim 1910'da Hâkimiyeti Millîye gazetesinde Maarif Vekâletince İstiklal Marşı yarışması düzenleneceği ve yarışmayı kazanana 500 lira verileceği duyurulur. Bu kadar millî bir meselede para mevzu bahis olunca Akif, yarışmaya katılmak istemez (Kaymaz, 2009:39 Akt. Kalkan, 2021). Rıza Nur'un yerine Maarif Vekili olan Hamdullah Suphi, Akif'e bir mektup yazarak yarışmaya mutlaka katılmasını, ödül mevzusunun ise bir şekilde halledilebileceğini ifade eder. Mehmet Akif'in konuyla ilgili en büyük endişesi ortadan kalkınca Mehmet Akif, fikren ve ruhen kendini hazır hisseder ve takip eden 48 saatlik bir sürede gece gündüz, uyumadan, yemeden içmeden yazdığı şiiri 7 Şubat günü o zamanki adıyla Maarif Vekaletine teslim eder (Gündüzalp, 2008:220-221; Akt. Kalkan, 2021). Hamdullah Suphi'nin Meclis Kürsüsünde okuduğu marş büyük bir oy çokluğuyla kabul edilir. İstiklal Marşı, "bağımsızlık marşı" demektir ve Türk millî marşıdır. Bu marş Mehmet Akif Ersoy tarafından yazılmış ve 12 Mart 1921'de Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından resmen kabul edilmiştir (Çetin, 2014: 25).

b) Özbekistan Milli Marşı'nın Kabulü

Özbekistan Cumhuriyeti 31 Ağustos 1991 tarihinde bağımsızlığını ilan etmiştir. Hemen ertesi yıl bu bağımsız devlet için bir "millî marş" yarışması açılmıştır. Pek çok şairin katıldığı bu yarışmanın sonucunda Abdulla Apirov'un şiiri birinciliği elde etmiş ve bu şiir, Özbekistan Cumhuriyeti Yüksek Meclisi tarafından 10 Aralık 1992 tarihinde Özbekistan'ın yeni millî marşı olarak ilan edilmiştir. Özbek Türkleri bu marşa "Özbekistan Medhiyesi" adını vermişlerdir (Yaman, 1998: 612) Lirik şiirler ve kahramanlık şiirlerinin yanında istiklal, hürriyet, aşk, sevgi, dostluk, tabiat, insani münasebetler, özel gün ve zamanlar Apirov'un şiirlerinin önde gelen

konuları olmuştur. Onun eserlerinde milli gurura, isyankâr bir ruha, dini ve ahlaki derinliğe de rastlamak mümkündür. Şairin, Özbek Türklerinin milli uyanışında önemli bir paya sahip olduğunu da eklememiz gerekir. Abdulla Apirov için en kısa şekliyle duygu ve çilenin şairi denebilir (Yaman, 1998: 613).

c) Azerbaycan Milli Marşı'nın Kabulü

İstiklal Marşı'mızın güfte yazarı, millî şairimiz Mehmet Âkif Ersoy'un Azerbaycan'daki çağdaşı, eş şairi, Azerbaycan Milli Marşı'nın yazarı, istiklal mücadelesi kahramanı Ahmed Cavad'dır. 1914 yılında Osmanlı Devleti I. Dünya Savaşı'na girmiş Doğu cephesindeki yenilgiden sonra Ermeni zulmüne karşı Ahmed Cavad, yardım toplama faaliyetlerinin içinde yer aldığı gibi, duygularını şiire dökerek halka moral vermeye çalışmıştı. Gence'de 15 Aralık 1915 tarihinde yazdığı “Çırpınırdın Karadeniz” şiiri, o karanlık günlerde Türk dünyasına umut ışığı olmuştu. Ünlü besteci Üzeyir Hacıbeyli'nin bestelediği bu şiir sadece Azerbaycan'da değil Türkiye'de de çok sevilmiş, âdeta marş hâline getirilmişti (Tan, 2012). “Sözlerini Ahmet Cevat'ın yazdığı Azerbaycan devletinin millî marşı 1919 yılında hazırlanmıştır. Söz konusu marş, 30 Ocak 1920'de Azerbaycan Milli Meclisinde millî marş olarak seçilmiş ama Demokratik Cumhuriyetin 28 Nisan 1918 tarihinde çöküşünden dolayı kullanılamamıştır. 1991 yılında Azerbaycan tekrar bağımsızlığına kavuşmasından sonra Azerbaycan parlamentosu 1992 yılının 27 Mayıs'ında ‘Azerbaycan Devlet Himni hakkında’ kanunu kabul etmiştir” (Musaoğlu & Kirişçioğlu, 2013: 30).

d) Türkmenistan Milli Marşı'nın Kabulü

Türkmenistan'da bağımsızlıktan sonra 1997 yılına kadar Sovyetler Birliği döneminde kullanılan eski marş, resmî himn yerinde sözsüz olarak ifa olunmuştur. Türkmenbaşı'nın kurduğu büyük binası nakaratıyla başlayan marş ise 1997–2008 yıllarında kullanılmıştır. 2008 yılından beri ise söz konusu marşın ifası, yeni versiyonuyla Kurucu Devlet Başkanı Türkmenbaşı'na ithaf edilmeden (Halkın kurduğu baki büyük binası şeklinde) gerçekleştirilmektedir (Musaoğlu & Kirişçioğlu, 2013: 31).

e) Kazakistan Milli Marşı'nın Kabulü

“2006 yılında önceki milli marş kaldırılarak devletin sesli sembollerinin halk arasında daha da yaygınlaştırılması için yeni bir devlet marşı kabul görülmüştür. Söz konusu marşın temelini, sözlerini halk arasında vatansever şair olarak bilinen Jumeken Nejimedenov'un yazdığı, “Benim Kazakistan'ım” şarkısı oluşturmuştur. Kazakistan'ın Cumhurbaşkanı Nursultan Nazarbayev, söz konusu şarkıya yüksek devlet marşı statüsü ve daha törenli bir sesleniş niteliği kazandırabilmek için marşın ilk metnine eklemeler yapmış ve onu uygun olan son hâline getirmiştir.” (Musaoğlu & Kirişçioğlu, 2013: 31). 2010 yılında “Benim Kazakistan'ım” adlı Şiir kitabı için Jumeken Najimedenov ‘a Kazakistan Cumhuriyeti Devlet Ödülü verilmiştir (Toltay 2020).

f) Kırgızistan Milli Marşı'nın Kabulü

“Bağımsızlık döneminde Kırgızistan Cumhuriyetinin millî marşı 18.12.1992 yılında kabul olunmuştur. Güftesini Kırgızistan'ın ünlü ozanı Jailil Sadıkov ile Şabdanalı Kuluyev yazmıştır. Bestesiye Kalıy Moldobasanov'a ve Nasır Davlesov'a aittir” (Musaoğlu & Kirişçioğlu, 2013: 31).

Milli marşların gerek içerik gerekse müziksel formlar açısından karşılaştırmalı olarak incelenmesine yönelik çalışmalar yapılmıştır. Milli marşlar hakkında yapılan çalışmaların özellikle iki boyutta incelendiği görülmektedir. Bu çalışmanın kapsama alanına girmediği için marşların müziksel boyutuyla ilgili çalışmalara değinilmemiştir. Ancak anlam ve yüklediği değerlerin incelenmesiyle ilgili alan yazına bakıldığında karşılaştırmalı ve tekil olarak metinsel simgeler ve içerik olarak milli marşlar (Sondermann, 2013; Vörös & diğ., 2016; Abril, 2012, Cerula, 1989; Erden, 2019; Duran & Torun, 2011) farklı araştırmalarda ele alınmıştır.

Dumitrescu (2020, 292) inceledikleri 186 milli marşın içerdikleri konular bakımından ortaya çıkardıkları temaları oranlarına göre sıraladıkları çalışmalarında sırasıyla marşların yarısının Vatan, gelecek, ülkenin adı, özgürlük, gurur, saygınlık, coğrafya/bölge, birlik ebediyet, atalar, zenginlik temalarını işlediklerini ifade etmişlerdir. Gölcük Mirza, Avrupa, Afrika ve Balkanlar olmak üzere üç farklı bölgenin temsilcisi olan üç milli marşın dilsel ve metinsel bir analizini sunmayı amaçlamıştır. Birbirlerinden uzak olmalarına ve farklı kültürlerle sahip olmalarına rağmen, bu çalışma, ulusal kimliği aktarma biçiminde neredeyse aynı örüntüyü izlediklerini ortaya koymuştur. Tematik olarak, üç milli marş, vatansever eylemlerin ve motivasyonların sürdürülmesi açısından benzer fikirleri paylaştığını göstermiştir. Hepsinin, cesaret, sorumluluk duygusu, ulusal gurur, özgürlüğe bağlılık ve ülkeye sınırsız bağlılık gibi bazı duyguları duyarlı hale getirerek ulusal bağların önemini teşvik ettiğini göstermiştir (Gölcük Mirza, 2019, 56). İngiltere, Fransa ve ABD milli marşlarının içeriklerine yönelik Erden'in (2019), yapmış olduğu karşılaştırmalı çalışmada, Batı dünyasından seçilen bu marşlar, kullanılan araçlar ne kadar farklı olursa olsun, milli marşların bir ülkenin mensuplarının birleşmesi ve var olan bir geleneğin korunmasına önemli ölçüde hizmet ettiğini kanıtlamaktadır. Ayrıca bu üç marşın tamamının toplum üyelerinin vatansever ve milliyetçi duygularına hitap ettiği görülmüştür. Önal (2017) Ortadoğu ülkelerinin marşları ile İstiklal Marşı'nı söz ve müzik açısından karşılaştırarak incelemiştir. Önal'ın çalışmasında ismi geçen ülkelerin milli marşları müzikal olarak ayrıntılı incelenmiş olmasına rağmen anlam ya da içerik olarak ana temalar üzerinde yüzeysel durulmuştur. Bu çalışmada benzer temalar olarak vatan sevgisi, birlik beraberlik ve mücadele kavramları öne çıkmıştır. Ayrıca dini boyutun milli marşlarda belirgin olarak yer bulduğu da tespit edilmiştir. Köşker (2014) müzik bilimci olarak dünya üzerindeki ülkelerin marşlarının müziklerini ve sözlerini incelediği çalışmasında 6 tema altında marşların sözlerinin anlamını sınıflandırmış; kahramanlık, vatana övgü, iyi temenniler, mücadele, atalara övgü iyi temenniler, dua ve hükümdara övgü vurgularını öne çıkarmıştır.

İnanç ve Yaman (2015), Avrupa milli marşlarının sözlerine bakarak bunların ulus inşa etme sürecine yansımalarını ilgili çalışmalarında 7 ana temada sınıflamışlardır: (1) Minik (küçük) Avrupa devletlerinin marşları. (2) Ön plana yerel halkının ait olduğu ülkenin tabiat güzelliklerini çıkaran milli marşlar, (3) mesajın merkezine Tanrıyı yerleştiren milli marşlar Avrupa'da en fazla bu temaya vurgu yapan marşların yer aldığını ifade etmişlerdir. (4) İlk sırada halkın genel manada ülkelere bağlılıklarını ifade eden milli marşlar. (5) Ulusun yeniden dirilişinin ana tema olduğu milli marşlar. (6) Bazen diğer ana değerlerin yanında olsa da ana temanın özgürlük olduğu milli marşlar. (7) Ana temanın ülkeye has olduğu milli marşlar.

Musaoğlu ve Kirişçioğlu Bağımsız Türk Devletlerinin milli marşlarındaki kendine mahsus kavramlarıyla özel metin kurucu işaretleri ortaya koymuşlardır. Türk Milli Marşlarında "Metin Kurucu İşaretler" kavramı, Musaoğlu ve Kirişçioğlu'nun birlikte yazdıkları ve birbirini tamamlar nitelikteki iki makalede (2013-2014) geniş bir biçimde ele alınmıştır. Birinci makalede (2013) milli marş / himn kavramları açıklanmış, ardından Türk Cumhuriyetlerinin milli marşları verilmiştir. İkinci makalede (2014) dünya dil haritası ve lengüistik kavramı

açıklanmış ve daha sonra marşlardaki özel metin kurucu işaretler uzun uzadıya ele alınmıştır. Ayrıca, konunun sonunda, özel metin kurucu işaretler bir tablo hâlinde gösterilmiştir. Tablo iki başlıktan oluşmaktadır: 1) Aynı olanlar (iki veya daha fazla dilde kullanılanlar), 2) Farklı olanlar (yalnız bir dilde kullanılanlar).

Coğrafi sınırlara göre ve temalarına göre farklı çalışmalarda incelenen milli marşlar içerisinde Bağımsız Türk Devletlerinin bir arada ortak dil ve değer özellikleri açısından incelenmediği görülmüştür. Türk Devletlerinin Milli marşlarındaki anlamı güçlendiren ve zenginleştiren ortak dil unsurları ve ortak değerlerin ortaya konulması neticesinde, bu marşların eğitim ortamlarında aktarımı ve içselleştirilmesi önem taşımaktadır.

Bu çalışmanın amacı ortak bir geçmişe sahip olan ve aynı milletin mensubu olan Türk Devletlerinin milli marşlarının dil ve yansıttığı değerler açısından ortak yönlerini ortaya çıkarmaktır. Bu amaçla aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

- 1) Türk Devletlerinin milli marşlarının güftelerinde kullanılan dilin ve kavramların ortak özellikleri nelerdir?
- 2) Türk Devletlerinin milli marşlarının içeriklerinde yansıtılan ve ortak olan değerler nasıl kullanılmıştır?

YÖNTEM

Bu çalışmada nitel araştırma modeli tercih edilmiştir. Nitel araştırma kavramı farklı disiplinleri ve pek çok kavramı bir araya getirdiğinden bunu tek bir şekilde tanımlamak oldukça zordur. Bu, şemsiye bir kavram olarak düşünülebilir. Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda izlendiği araştırma türüdür (Yıldırım & Şimşek, 2018). Zengin betimlemeler kullanan, tümevarımcı bir araştırma yaklaşımıdır (Glesne, 2011). Nitel araştırmalar, hakkında derinlemesine bir çerçeve ortaya koymak istediğimiz olgular ve durumlara da odaklanmaktadır (Cohen, Manion & Morrison, 2013, s. 501). Ortak bir kökten gelen ve aynı gelenekten beslenen Türk Devletlerinin milli marşlarının işledikleri benzer değerler ve bu değerlerin aktarımında kullanılan dili karşılaştırmalı olarak ortaya koyup betimlemek, nitel araştırmaların doğasına uygun düşmektedir. Bu araştırma için nitel araştırmalarda kullanılan doküman incelemesi yöntemi, söz konusu olgu ve durumun derinlemesine incelenmesini sağlamıştır. Doküman incelemesi, yazılı belgelerin içeriğini titizlikle ve sistematik olarak analiz etmek için kullanılan bir nitel araştırma yöntemidir (Wach, 2013). Nitel araştırmada kullanılan diğer yöntemler gibi doküman incelemesi de anlam çıkarmak, ilgili konu hakkında bir anlayış oluşturmak, ampirik bilgi geliştirmek için verilerin incelenmesini ve yorumlanmasını gerektirmektedir (Corbin & Strauss, 2008; Akt. Tay & Nalçacı, 2020). Bağımsız Türk devletleri olarak, Türkiye, Türkmenistan, Özbekistan, Kazakistan, Kırgızistan ve Azerbaycan'ın resmi milli marşlarının güfteleri yani sözlerinin tamamı bu çalışmada incelenecek dokümanlar olarak belirlenmiştir. Doküman incelemesi yöntemi Foster'a göre (1995) beş aşamadan oluşmaktadır: Doküman incelemesi, dokümanlara erişme, dokümanların orijinalliğini kontrol etme, dokümanları anlama, veriyi analiz etme ve veriyi kullanma (Akt. Yıldırım & Şimşek, 2011, s. 193). Bu inceleme çalışması, doküman analizi aşamaları dikkate alınarak gerçekleştirilmiştir. Söz konusu dokümanlar olarak milli marşlar kendi resmi dillerinde yazıldıkları için orijinallerine erişmek adına alan yazında varsa farklı yazılışları kontrol edilmiş ve devamında orijinalliği teyit edilecek şekilde kontrol edilmiştir. Dokümanları anlayabilmek için Türk dilinin farklı lehçelerinde yazılmış marşların yazılışları Türkiye Türkçesine aktarılmıştır. Bu süreçte alan

yazında Türkiye Türkçesine aktarılmış Diğer Türk Devletlerinin marşlarına ait sözler uzmanların onaylarıyla veriye dönüştürülecek birer doküman hâline getirilmiştir. Diğer Türk Devletlerinin milli marşlarının Türkiye Türkçesine aktarılması sürecinde incelenen kaynaklarda aktarım esnasında kullanılan kelimelerin küçük bir kısmı aynı anlama gelmiş olsa da farklı kelimelerle ifade edildiğine dair örneklere ulaşılmıştır. O açıdan bu çalışmada milli marşların Türkçeye aktarımında bazı ifadeler yazarların benimsediği şekilde kullanılmıştır. Veriyi analiz etmek için tüm marşların sözleri bir arada karşılaştırılacak şekilde ele alınmış ve kategorilere ulaşılmaya çalışılmıştır. İçerik analizi yoluyla veriler analiz edilmiştir. İncelenen milli marşlara ait bilgiler aşağıda tablo 1 şeklinde verilmiştir.

Tablo 1. Veri Toplama Aracı Olarak Dokümanlara Ait Bilgiler

Ülkeler	Marşın İsmi	Kabul Tarihi	Güftecisi	Mısra sayısı
Türkiye	İstiklal Marşı	12 Mart 1921	Mehmet Akif Ersoy	41 mısra
Azerbaycan	Azerbaycan Devlet Himni	27 Mayıs 1992	Ahmed Cavad	21 Mısra
Türkmenistan	Bağımsız Tarafsız Türkmenistan Devlet Himni (Sedası)	2008	Sefer Murat Türkmenbaşı	12 Mısra
Özbekistan	Özbekistan Cumhuriyeti Devlet Medhiyesi (Güneşli Hür Ülkem)	10 Aralık 1992	Abdulla Apirov	12 Mısra
Kırgızistan	Kırgız Cumhuriyetinin Ulusal Gimni	18 Aralık 1992	Djamil Sadykov ve Eshmambet Kuluev	16 Mısra
Kazakistan	Memlekettik Himni (Benim Kazakistanım)	2006	Jumeken Najimedenov, Nursultan Nazarbayev	20 Mısra

BULGULAR VE YORUM

1. Türk Devletlerinin Milli Marşlarının Güftelerinde Kullanılan Dilin ve Kavramların Ortak Özelliklerine Yönelik Bulgular

Bağımız Türk Devletlerinin milli marşlarının sözleri, kullanılan dildeki anlamı zenginleştirme ve muhataplarına yansıtması açısından; seslendiği muhataplar, kullanılan deyimler, sembollerle ifade edilmesini sağlayan soyut kavramlar ve mekânın kavramsallaştırılması boyutlarında ortak yönleriyle ve bunları yansıtan örnekleriyle aşağıda açıklanmıştır.

a) Türk Marşlarının Seslendiği Muhataplar

Marşlar, iletmek istedikleri duygu ve düşünceleri bir veya birkaç muhatap belirleyerek onun nezdinde halkın tamamına duyurmayı amaçlarlar. Türk marşlarının hitap ettiği muhatapları sırasıyla şöyle açıklayabiliriz:

Türkmenistan Marşı: Türkmen Marşı'ndaki "Canım kurban sana, yiğitler diyarı yurdum" şeklindeki seslenişten muhatabın "yurt" olduğu; ayrıca, marşın sonunda geçen "Dünya dursun, sen de dur Türkmenistanım"¹ ifadesinden de buradaki yurdun "Türkmenistan" olduğu anlaşılmaktadır.

Azerbaycan Marşı: Azerbaycan Marşı'nda seslenme ifadesi ilk satırda bulunmaktadır. Ancak bu iki satır, adeta devrik bir cümle gibi birbirleriyle yer değiştirmiştir. Bu iki satır kurallı biçimde söylendiğinde "Ey kahraman evladın şanlı vatanı / Azerbaycan! Azerbaycan!" biçimi

¹ Bu gibi kelimelerde marşların çevirileri esas alındığı için kesme işareti kullanılmamıştır. Makalede verilen yorumların dayandığı kaynak, marşların Türkiye Türkçesine çevrilmiş biçimleridir.

ortaya çıkacaktır. Bu sözlerden hareketle, kendisine seslenen unsurun “Azerbaycan” olduğu ortaya çıkmaktadır.

Kazakistan Marşı: Kazak Marşı'nda kendisine seslenen iki muhatap vardır. Birincisi, marşın sekizinci satırında geçen “Güçlü Kazağım”; ikincisi de marşın on ikinci satırında geçen “Kazakistanım” ifadeleridir. Görüldüğü gibi bunlardan biri kişi adı, diğeri yer adıdır. “Kazakistanım” kavramı, marşın çeşitli satırlarında geçen “bağımsız ilim / benim ilim / bizim ilimiz (memleketimiz) / doğduğum yerim / ilim” ifadeleriyle de pekiştirilmiştir.

Kırgızistan Marşı: Kırgız Marşı'nın ilk bölümünün beşinci satırında geçen “Kırgız yurdu” ifadesi, kendisine seslenen unsurdur. Bu unsur, marşın bütün bölümlerinde geçen “ilerleyiver Kırgız yurdu” nakaratının içerisinde yinelenmiştir.

Özbekistan Marşı: Özbek Marşı'nın ilk satırında geçen “Güneşli, hür ülkem” sözünden kendisine seslenen muhatabın “ülkem” kavramı olduğu; ayrıca marşın beşinci ve on üçüncü satırlarında geçen “can Özbekistan” nakaratlarından ise ülke ile kastedilen yerin “Özbekistan” olduğu anlaşılmaktadır.

İstiklal Marşı (Türkiye): İstiklal Marşı'nda kendisine seslenen birden fazla muhatap bulunmaktadır. Bunlar, marşın ikinci ve onuncu bölümlerinde geçen “ey nazlı hilal / ey şanlı hilal” ifadesiyle bayrak, beşinci bölümünde geçen “Arkadaş”; sekizinci ve dokuzuncu bölümlerinde geçen “İlahi” kavramlarıdır. Ayrıca Mehmet Akif bu marşı Kahraman Türk ordusuna ithaf ettiğini belirtmiştir.

b) Türk Marşlarında Geçen Deyimler

Deyimler, “genellikle gerçek anlamından az çok ayrı, ilgi çekici bir anlam taşıyan kalıplaşmış söz öbeği, tabir” (Türkçe Sözlük, 2005: 517) biçiminde tanımlanır. “Genellikle birden çok sözcükten kurulan deyimler, seyrek olarak da tek bir sözcüğün yan anlamda kullanılmasıyla oluşabilir” (Aksan, 1996: 91). Marşlar; kelime ve mısra sayısı bakımından belli bir uzunluğun dışına taşmayan yani sınırlılığı olan sözler bütünüdür. Marşlarda ansiklopedik açıklamalara yer verilmez. Herhangi bir duygu veya kavram, uzun uzadıya açıklanmaz, yorumlanmaz. Marşlarda az sözle çok anlam ifade edilir. İşte Türk Marşlarındaki bu görevi karşılayan unsurlardan bir tanesi de az sözle çok şey anlatan deyimlerdir. Bu yüzden deyimler, marşlar içerisinde tartışılmaz bir öneme sahiptir. Milli marşlarda geçen deyimler şöyle sıralanabilir:²

Türkmen Marşı: “Can kurban / başların tacı / dillerin senası (sesi) / göğüs germek / baki-büyük bina”; **Azerbaycan Marşı:** “Can vermek / kan dökmek / can kurban / sinesi harbe meydan olmak / sinesinde mekân tutmak”; **Kırgız Marşı:** “Yazgısı elinde olmak / kalbini vermek”; **Kazak Marşı:** “Şanı yayılmak / namusunu vermeme / şarkı olup söylenmek”; **Özbek Marşı:** “Şöhreti parlamak / altın vadiler / bağı geniş Özbek / güçlü kanat / istiklal meşalesi / barış bekçisi”; **İstiklal Marşı:** “Şafaklarda yüzmek / çehreyi çatmak / nazlı hilal / kurban olmak / zincir vurmak / kükremiş sel / bendini çiğnemek / dağları yırtmak / enginlere sığmamak / çelik zırhlı duvar / imanı boğmak / tek diş kalmış canavar / gövdeyi siper etmek / şüheda fışkırmak / toprağı sıkamak / mabedimin göğsü / namahrem eli / inlemek (ezan için) / bin secde etmek /

² Milli Marşlarda geçen ve mecaz yönü ağır basan bazı söz varlıklarını da deyim olarak kabul ettik ve burada kullandık. Örnek: *güçlü kanat, barış bekçisi, nazlı hilâl vb.*

kanlı yaş / na'sı fişkirmek / ruh-ı mücerret / başı arşa değmek / şanlı hilal / dökülen kanları helal olmak”.

Görüldüğü gibi, marşlarda geçen deyimlerde “yurt ve bayrak sevgisi, vatan savunması, şehitlik, kahramanlık, iman” gibi konular öne çıkmaktadır. Mısra sayısı diğer milli marşlardan fazla olmakla beraber, Türk milli marşları içerisinde en çok deyim İstiklal Marşı'nda geçtiği görülmektedir.

c) Türk Marşlarında Geçen Soyut Kavramlar

Mücadeleler ok, yay, kılıç, silah gibi somut unsurlarla yapılır, ancak bu mücadelelerden çıkan destan, şiir, marş gibi milli değerler daha çok soyut ve mecaz kavramlarla yazılır ve anlatılır. “Soyut” sözcüğü, TDK Sözlüğünde “varlığı duyularla algılanamayan, mücerret, somut karşıtı, abstre” şeklinde tanımlanmaktadır. Türk marşlarında geçen soyut kavramlar, milli ve manevi değerlerin ortaya konmasında önemli rol oynamaktadır. Türk marşlarında geçen soyut ifadeler aşağıda belirtilmiştir:

Can: Türkmen, Azerbaycan, Kırgız, Özbek ve İstiklal Marşlarında; **Ruh:** Türkmen, Özbek ve İstiklal Marşlarında; **İstiklal ve Özgürlük:** Özbek, Kırgız ve İstiklal Marşlarında; **Namus:** Azerbaycan ve Kazak Marşlarında; **Ezel:** Kazak ve İstiklal Marşlarında; **Gelecek:** Türkmen ve Kazak Marşlarında; **Şan ve Şöhret:** Kazak ve Özbek Marşı'nda; **Gönül:** Türkmen Marşı'nda; **Nur:** Türkmen Marşı'nda; **Sevgi:** Azerbaycan Marşı'nda; **Yazgı ve Baht:** Özbek ve Kırgız Marşı'nda; **Ümit:** Kırgız Marşı'nda; **Dilek:** Kırgız Marşı'nda; **Erlık (yiğitlik):** Kazak Marşı'nda; **Geçmiş:** Türkmen Marşı'nda; **Birlik:** Kazak Marşı'nda; **Kurtuluş:** Özbek Marşı'nda; **Kudret:** Özbek Marşı'nda; **Barış:** Özbek Marşı'nda; **Şiddet:** İstiklal Marşı'nda; **Celal:** İstiklal Marşı'nda; **Helal:** İstiklal Marşı'nda; **İman:** İstiklal Marşı'nda; **Medeniyet:** İstiklal Marşı'nda; **Hayâ:** İstiklal Marşı'nda; **Emel:** İstiklal Marşı'nda; **Vecd:** İstiklal Marşı'nda; **İzmihlal:** İstiklal Marşı'nda; **Hürriyet:** İstiklal Marşı'nda; **Hak (hak ediş):** İstiklal Marşı'nda geçmektedir.

Beş Türk Devletinin milli marşlarında “can” kavramı, hem vatan için feda edilmeye değer anlamında hem de özge, biricik anlamlarında kullanılmıştır. Bu kavramın kullanımına ait örnekler aşağıda verilmiştir.

Canım kurban sana, Sonsuz Devletim Ciğerim Canım (Türkmenistan)

Senin için can vermeye hepimiz hazırız! (Azerbaycan)

Yurdumuzun canı ile birdir (Kırgızistan)

Altın bu vadiler, can Özbekistan (Özbekistan)

Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Hudâ, (Türkiye)

d) Türk Marşlarında Geçen Yer Adları

“Adbilimin (Onomastik) iki büyük dalından biri kişi adlarını inceleyen Kişi adbilim (Antroponimi), diğeri yer adlarını bütün yönleri ile araştıran Yer adbilim (Toponimi)’dir” (Karpuz & Kurgun, 2000: 17). Vatan, uğruna bağımsızlık mücadelelerinin verildiği bir toprağı

ifade eden bir kavram olduğu için Türk marşlarında yer adları sıkça geçer. Türk marşlarında geçen yer adları şöyle sıralanabilir:

Yurt: Türkmen, Kırgız, Özbek ve İstiklal Marşlarında **Vatan:** Azerbaycan ve İstiklal Marşı'nda; **Diyar:** Türkmen ve Özbek Marşlarında **İl:** Türkmen ve Kazak Marşlarında; **Memleket:** Kazak Marşı'nda; **Ülke:** Özbek Marşı'nda; **Toprak:** Türkmen ve İstiklal Marşlarında; **Dünya, Âlem, Cihan:** Türkmen, Özbek ve İstiklal Marşlarında; **Mekân:** Azerbaycan ve Kırgız Marşlarında; **Dağ:** Kırgız ve İstiklal Marşlarında; **Yer:** Kazak ve İstiklal Marşlarında **Meydan:** Azerbaycan Marşı'nda; **Gülistan:** Azerbaycan Marşı'nda; **Bozkır:** Kazak Marşı'nda;; **Vadi:** Özbek Marşı'nda: Özbek Marşı'nda; **Garp:** İstiklal Marşı'nda geçen değer atfedilmiş yer adlarıdır.

Marşlarda “Türkmenistan, Azerbaycan, Kazakistan, Özbekistan, Kırgız Yurdu, memleket, vatan, yurt, ülke, toprak, diyar, il, yer” kavramları ülke ve belde adları olarak yer almıştır. “Cennet, gülistan, karlı dağlar, ekinler ve filizler, Aladağ, kırlar, bozkır, altın vadiler, geniş ve zengin topraklar” kavramları ile vatanın her bir karış toprağının ne kadar değerli ve verimli olduğu anlatılmıştır.

2. Türk Devletlerinin Milli Marşlarının Güftelerinde Yansıtılan Değerlerin Ortak Özelliklerine Yönelik Bulgular

a. Bayrağa Saygı Değeri

Türk marşlarında bayrak konusunu ele alan duygu ve düşünceler sırasıyla şunlardır: Bayrağın yüksekliği, rengi, şekli, halk üzerinde oluşturduğu mutluluk, özgürce ve ebedi olarak dalgalanması; bayrak konusunda umutsuzluğa yer olmaması. Marşlarda bu kavramların yer aldığı mısralar ise şöyledir:

“Bayrağın yüksektir dünyanın önünde (Türkmenistan) / Üç renkli bayrağınla mesut yaşa! (Azerbaycan) / Dalgalandı özgürlüğün bayrağı (Kırgızistan) / Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak! / Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilal! / Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl! (İstiklal Marşı)”, “Altın güneştir seması” (Kazakistan), “Güneşli, hür ülkem” (Özbekistan).

İstiklal ve Kazakistan Marşlarında bayrağın üzerindeki semboller Özbekistan'da ise devlet armasındaki sembol saygı ifadeleri olarak yer almıştır. Bu semboller gökyüzündeki altın güneş ve nazlı hilal ifadeleriyle kendine yer bulmuştur.

b. Kahramanlık Değeri

Türk marşlarında vurgulanan milli kahramanlar sırasıyla şunlardır: Atalar, halk, nesiller, kahraman evlat, asker, gençler, er, güçlü Kazak, kahraman ırk, millet, binlerce kefensiz yatan (Şehit), şehit oğlu, ata. Marşlarda bu kavramların yer aldığı mısralar ise şöyledir:

“Mert Ataların ruhu vardır gönülde / Halkın kurduğu baki büyük binası / Nesiller göğüs gerip korur şanımızı (Türkmen) / Ey, kahraman evladın şanlı vatani! / Kanunundan geçen asker, / Bütün gençler hazırdır! (Azerbaycan) / Korudular bizim atalarımız / Kutsal bilip koruyarak gelecek nesillere verelim (Kırgız) / Ezelden er diye, / Şanımız çıktı, / Namusunu vermeyen, / Güçlü Kazağım hey! (Kazak) / Ataların kahraman ruhu sana yar! / Özgür, genç evlatlar sana güçlü kanat! / Ulu halk kudreti coştugu zaman (Özbek) / Kahraman ırkıma bir gül... ne bu

şiddet, bu celâl? / Hakkıdır, Hakk'a tapan milletimin istiklal. / Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı. / Sen şehid oğlusun, incitme, yazıktır, atanı (İstiklal Marşı)".

c. *Doğal Zenginlikleri Öne Çıkarma (Vatan Sevgisi)*

Türk marşlarında öne çıkan ülkelerin doğal zenginlikler sırasıyla şunlardır: Ekinler, kayalar, dağlar, yer, ülke, vadi, diyar, cennet vatan. Marşlarda bu kavramların yer aldığı mısralar ise şöyledir:

“Ekinler almaz kesilmez siller (filizler) (Türkmenistan) / Ak karlı yalçın kayalar, dağlar / Sayısız yüzyıllar Ala Dağ'ı mekân edinip (Kırgızistan) / Altın güneştir asumanı, / Altındandır bozkırı, / Geniş ve zengin yerim var. (Kazakistan) / Güneşli, hür ülkem, halka baht, kurtuluş, / Altın bu vadiler, can Özbekistan, / Âlemi büyüleyen diyar! (Özbekistan) / Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı. / Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda? (İstiklal Marşı)”

Kırgızlar beyaz karlarla kaplı yüksek dağları yüceltirken, Özbekistan'ın armasındaki güneş sembolü marşta yer almıştır. Ayrıca Kazak bozkırlarının yeraltı ve üstüyle verimli oluşu altın bozkır sözleriyle ifade edilmiştir. Marşlarda ortak olarak vurgulanan bu zenginlikler uğruna mücadele edilmesi gerektiği bilinci aşılınmaya çalışılmıştır.

d. *Özgürlük ve Bağımsızlık*

İncelenen bütün marşlarda ana tema olarak, diğer bir ifadeyle üst metin olarak bağımsızlık, özgürlük veya hürriyet kavramları defalarca kullanılmıştır. Türk marşlarında vurgulanan özgürlük ve bağımsızlık ile ilişkili kavramlar sırasıyla şunlardır: Bağımsız, baki, sonsuz devlet, yaşamak, şanlı vatan, ilerleyivermek, özgürlük, özgürlüğün bayrağı, bağımsız, hür, baht, kurtuluş, istiklal, barış, zincir vurmak, namahrem el, ebediyen, hürriyet. Marşlarda bu kavramların yer aldığı mısralar ise şöyledir:

“Tarafsız, Bağımsız toprağın nurdur / Halkın kurduğu baki büyük binası / Sonsuz Devletim Ciğerim Canım / Dünya dursun sen de dur Türkmenistanım! (Türkmen)/ Ey, kahraman evladın şanlı vatanı! / Şanlı vatan! Şanlı vatan! (Azerbaycan) / İlerleyiver Kırgız yurdu / Özgürlük yolunda / Dalgalandı özgürlüğün bayrağı (Kırgız) / Bağımsız ilim (memleketim) var. (Kazak) / Güneşli, hür ülkem, halka baht, kurtuluş, / İstiklal meşalesi, barış bekçisi, (Özbek) / Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım; / Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım! / Rûhumun senden İlahî, şudur ancak emeli: / Değmesin ma' bedimin göğsüne nâ-mahrem eli! / Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl; / Hakkıdır, hür yaşamış, bayrağımın hürriyet, / Hakkıdır, Hakk'a tapan milletimin istiklâl! (İstiklal Marşı)”

Ayrıca Türkmen marşında “Tarafsız, Bağımsız toprağın nurdur” dizesinde geçen *tarafsız* kelimesi siyaseten Türkmenistan'ın dünya ölçeğinde tarafsız bir devlet olarak kendini konumlandığı ve bu tarafsızlık siyasetinin milli marşa yansıtılarak ülkenin güçlendiğinin göstergesidir. Çünkü tarafsızlık siyasetine milli marşta yer verilmesiyle bu siyasetin geçici bir karar olmadığı düşüncesi de oluşturulmak istenmiştir.

e. *Vatanın Bağımsızlığı İçin Mücadele Kararlılığı*

Türk marşlarında vatanın bağımsızlığı için mücadele azim ve kararlılığını ortaya koyan ifadeler şunlardır: Göğüs germek, şanını korumak, can vermeye hazır olmak, kan dökmeye kâdir olmak, can kurban, bayrağı yükseltmek, namusunu korumak, hazır olmak, korumak, namusunu vermemek, güçlü Kazak, güçlü kanat, korkmamak, sönmemek, alçakları uğratmamak, gövdeyi

siper etmek, vatani vermemek, vatan uğruna feda olmak. Marşlarda bu kavramların yer aldığı mısralar ise şöyledir:

Nesiller göğüs gerip korur şanımızı (Türkmen) / Senin için can vermeye hepimiz hazırız! / Senin için kan dökmeye hepimiz kâdiriz! / Sana her an can kurban! / Bayrağını yükseltmeye, / Namusunu korumaya, / Bütün gençler hazırdır! (Azerbaycan) / Korudular bizim atalarımız / Bize ulaşan ata geleneğini, mirasını / Kutsal bilip koruyarak gelecek nesillere verelim (Kırgız) / Namusunu vermeyen, / Güçlü Kazağım hey! (Kazak) / Özgür, genç evlatlar sana güçlü kanat! (Özbek) / Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak / Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak. / Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın; / Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın. / Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı. / Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda? (İstiklal Marşı) /

f. *İlahî Duygular ve Dinsel Bağlar*

Türk marşlarında geçen İlahî duygular ve dinsel bağları oluşturan kavramlar sırasıyla şunlardır: Kutsal, namus, iman, Haksever, helal, Hak, tapmak, ulu, hayâ, kefen, şehit, cennet, şüheda, Huda, ruh, İlahî, mabet, namahrem, ezan, şahadet, din, secde. Marşlarda bu kavramların yer aldığı mısralar ise şöyledir:

“Bize ulaşan ata geleneğini, mirasını / Kutsal bilip koruyarak gelecek nesillere verelim (Kırgız) / Namusunu vermeyen, / Güçlü Kazağım hey! (Kazak) / Bağrı geniş Özbek’in silinmez imanı, / Haksever, ana yurt, ebediyen ol abat (Özbek) / Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helal. / Hakkıdır, Hakk’a tapan milletimin istiklal. / Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var. / Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imânı boğar, / Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın. / Doğacaktır sana va’dettiği günler Hakk’ın, / Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı. / Sen şehid oğlusun, incitme, yazıktır, atanı. / Verme, dünyâları alsan da bu cennet vatanı. / Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda? / Şühedâ fışkıracak toprağı sıksan, şühedâ! / Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Hudâ, / Rûhumun senden İlahî, şudur ancak emeli: / Değmesin ma’ bedimin göğsüne nâ-mahrem eli! / Bu ezanlar-ki şehâdetleri dinin temeli / O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım. / Her cerîhamdan, İlahî, boşanıp kanlı yaşım; / Fışkırır rûh-ı mücerred gibi yerden na’sım; / Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl. / Hakkıdır, Hakk’a tapan milletimin istiklâl! (İstiklal Marşı)”

g. *Birlik-Berberlik ve Sevgi Değeri*

Türk marşlarında geçen birlik-beraberlik ve sevgi temalı kavramlar sırasıyla şunlardır: Kardeş, güven, bir (olmak), gülistan, sevgi, birlik, kaynaştırmak, barış, dost, yoldaş, şefkatli, barış bekçisi, yar. Marşlarda bu kavramların yer aldığı mısralar ise şöyledir:

“Kardeştir oymaklar, güvendedir iller / Geçmişte de gelecekte de birdir kanımız (Türkmen) / Sen olasin gülistan, / Sana bin bir sevgi, (Azerbaycan) / Bu birlik halk birliğini kaynaştırıp / Barışı verir Kırgız yerine (Kırgız) / Birliğe yaraşır, / Ebedi bir dost gibi. (Kazak) / Sen kendin dostlara yoldaş, şefkatli! / İstiklal meşalesi, barış bekçisi, / Ataların kahraman ruhu sana yar! (Özbek) / İstiklal marşında birlik ve beraberlik kavramlarına ve doğrudan bu anlama gelecek ifadelere yer verilmemiştir. Ancak İstiklal marşının bütününe bakıldığında birlik ve beraberlikle yapılacak işler veya birlik ve beraberliğin sonucu ortaya çıkan anlamlara ulaşıldığı ifade edilebilir.

h. Atalara ve Şehitlere Saygı Değeri

İstiklal Marşı'ndan ve diğer Türk devletlerinin milli marşlarından alıntılanan aşağıdaki dizelerde “vatan (toprak) uğruna şehit olan atalarımızın hatırasına saygı gösterip onlara layık olmamız gerektiği” ifade edilmektedir. Geçmişin şanlı mazisinde yiğitliklerin saklı olduğu vurgulanmıştır. Ayrıca atalar ruhunun eski Türk inancındaki önemli yeri de yansıtılmıştır. Marşlarda bu kavramların yer aldığı mısralar şöyledir:

“Bastığın yerleri 'toprak' diyerek geçme, tanı! / Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı. / Sen şehid oğlusun, incitme, yazıktır, atanı.” “Şühedâ fışkıracak toprağı sıksan, şühedâ!” (İstiklal Marşı), “Canım kurban sana, mert Ataların ruhu vardır gönülde”, “Geçmişte de gelecekte de birdir kanımız” (Türkmen), “Binlerce can kurban oldu, Sinen harbe meydan oldu” (Azerbaycan), “Can Özbekistan, Ataların kahraman ruhu sana yar!” (Özbek), “Sayısız yüzyıllar Ala Dağ'ı mekân edinin, korudular bizim atalarımız”, “Bize ulaşan ata geleneğini, mirasını kutsal bilip koruyarak gelecek nesillere verelim” (Kırgız), Erliktendir (yiğitliktendir) destanı, İlime (memleketime) bir bak! Ezelden er diye, Şanımız yayıldı (Kazak).

ı. Baki /Ebediyet / Sonsuzluk

Türk marşlarında ortak bir değer olarak devletin sonsuza dek ayakta kalması ve yaşamasına olan inanç, Azerbaycan dışındaki tüm Türk devletlerinin marşlarına yansıtılmıştır. Bu değeri yansıtmak için, sonsuz devlet, ebediyen ol abad, ebedi bir dost gibi, ebedi yurdum, baki büyük bina, dünya durdukça kavramları kullanılmıştır. Milli marşların ilgili mısralarında sonsuza dek yaşatılmak istenen devlet şöyle ifade edilmiştir:

“Sonsuz Devletim, Dünya dursun sen de dur” (Türkmen)

“Şöhretin parlasm var oldukça cihan, ebediyen ol abat” (Özbek)

“Bize ulaşan ata geleneğini, mirasını / Kutsal bilip koruyarak gelecek nesillere verelim” (Kırgız)

“Ebedi bir dost gibi, Geleceğe yol açan, Geniş ve zengin yerim var.” (Kazak)

“Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli,”

“Ebediyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl” (İstiklal Marşı)

i. Vatanı Koruma Görevinin Gençliğe Emanet Edilmesi (Sorumluluk)

Türk Milli marşlarının giriş kısımlarında vatan olarak toprağın değeri açıklandıktan sonra bu uğurda ataların ve şehitlerin hizmetleri ve koruyuculuğu vurgulanmıştır. Geleceğe hür vatani taşımak için ise sorumluluk gençlere yüklemiş veya gençliğe emanet edilmiştir. Bu bağlamda incelenen tüm Türk milli marşlarında bu vurgunun açık bir şekilde yapıldığı anlaşılmaktadır. Marşlarda bu kavramların yer aldığı mısralar ise şöyledir:

Ekinler almaz kesilmez siller (filizler), Nesiller göğüs gerip korur şanımızı (Türkmen).

Namusunu korumaya, Bütün gençler hazırdır! (Azerbaycan).

Bağrı geniş Özbek'in silinmez imanı, Özgür, genç evlatlar sana güçlü kanat! (Özbek).

Bize ulaşan ata geleneğini, mirasını Kutsal bilip koruyarak gelecek nesillere verelim (Kırgızistan).

Geleceğe yol açan, Geniş ve zengin yerim var (Kazak).

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın; Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın. Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın, Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri 'toprak' diyerek geçme, tanı! Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı. Sen şehid oğlusun, incitme, yazıktır, atanı. Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı (İstiklal Marşı).

j. Türk Devletlerinin Milli Marşlarındaki Örüntüler

Türk Devletlerinin milli marşlarının sözleri başından sonuna bir bütün halinde incelendiğinde birbiriyle ortak örüntülerin yer aldığı ortaya konmuştur. Bu örüntüler tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2. Türk Devletlerinin Milli Marşlarındaki Örüntüler

Devletler	Bağımsız Vatanın Tarifi (Sembolleriyile)	Atalara ve Şehitlere Övgü ve Ataların Mirası	ve Birlik ve Beraberlikle Sahip Çıkma	ve Gençliğin Sorumluluğu ve Emanet	Vatanı Ebediyete Kadar Yaşatma Arzusu
Azerbaycan	Azerbaycan! Azerbaycan! Ey, kahraman evladın şanlı vatanı! Üç renkli bayrağınla mesut yaşa	Binlerce can kurban oldu,	Sana bin bir muhabbet, Sinemde tutmuş mekân!	Bütün gençler hazırdır!	
Kazakistan	Altın güneş seması, Altın başak bozkırı	Ezelden er diye, Şanımız çıkmıştır	Birliği sağlam, Bağımsız ilim (ülkem) var.	Gelecek nesillere yol açan, Geniş ve zengin toprağım var	Zamanı karşılayan, Ebedi dost gibi.
Kırgızistan	Ak karlı yalçın kayalar, kırlar Yurdumuzun canı ile birdir	Yüzyıllar boyunca Ala Dağ'ı mekân tutup Korudular bizim atalarımız	Bu birlik halkın birliğini kaynaştırıp Barışı verir Kırgız toprağına	Kutsal bilip koruyarak gelecek nesillere verelim	Gelişiver, büyüyüver Kendi kaderin elinde
Özbekistan	Güneşli, hür ülkem, halka mutluluk, kurtuluş, Sen kendin dostlara yoldaş, şefkatli	Ataların kahraman ruhu sana yar!	Ulu halk kudreti coştugu zaman	Özgür, genç evlatlar sana güçlü kanat!	Haksever, ana yurt, ebediyen ol abat
Türkmenistan	Canım kurban sana, Yiğitler Diyarı Yurdum Tarafsız, Bağımsız toprağın nurdur	Mert Ataların ruhu vardır gönülde	Kardeştir oymaklar, Güvendedir İller Geçmişte de gelecekte de birdir kanımız	Nesiller göğüs gerip korur şanımızı	Sonsuz Devletim Ciğerim Canım
Türkiye	Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak; Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak	Düşün altındaki binlerce kefensiz yatani. Sen şehid oğlusun, incitme, yazıktır atanı	Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki fedâ?	Arkadaş! Yurduma alçakları uğratma sakın; Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın	Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli Ebediyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl: Hakkıdır,

Tablo 2'de de görüldüğü üzere incelenen Türk marşlarının ilk dizelerinde bağımsız, hür vatan tarifiyle başlamış bazen ülke ismi bazen bayrak ve bazen de bayrağın üzerindeki sembollerle tasvir edilmiştir. Daha sonraki dizelerde ise bu özgür vatana sahip olmak için atalarımızın ve şehitlerimizin canını kurban ettikleri ve onların fedakarlıklarının asla unutulmaması yer almıştır. Üçüncü sırada ise vatanı korumak için birlik beraberlik ve dayanışmanın ve mücadele etmenin gerekliliği yansıtılmıştır. Bütün marşlarda aynı sırayla gidecek şekilde 4. sırada vatanın gençlere emanet edildiği ve onu gençlerin geleceğe taşıyacağını vurgulandığı görülmektedir.

Son olarak ise Azerbaycan'ın hariç tüm marşlarda vatanın ebediyete kadar bağımsız bir şekilde yaşatılma ülküsü ve arzusuna şiirlerin son bölümlerinde yer verilmiştir.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Türk Devletlerinin milli marşlarına bakıldığında ortak seslenilen muhatap olarak “yurt, ülke” isimlerine yapılan vurgularla vatana seslenildiği görülmektedir. Ortak muhatapın vatan olduğu anlaşılmıştır. Ancak diğer Türk devletlerinden farklı olarak İstiklal Marşı'nda seslenilen muhatap olarak bayrak öne çıkmaktadır. Azerbaycan Marşı'nın ilk iki kıtasında vatan için dökülen kandan söz edilmektedir. Milletın bayrağına seslenişi açısından yazılmış bu güftede İstiklâl Marşı ile ortak payda olarak milletin her daim vatanı uğruna canını feda etmesi gözlemlenmiştir. Ahmed Cavad bu marşın temelinde sadece vatanına seslenmiştir. İstiklâl Marşı'nda ise şair farklı kıtalarda askere, bayrağı, Allah'a ve vatanına seslenmiştir.

Milli marşlarda geçen deyimlerde “yurt ve bayrak sevgisi, vatan savunması, şehitlik, kahramanlık, iman” gibi konular öne çıkmaktadır. Mısra sayısı diğer milli marşlardan fazla olmakla beraber, Türk milli marşları içerisinde en çok deyimın İstiklal Marşı'nda geçtiği görülmektedir. Marşlarda benzer veya aynı anlama gelen deyimlere yer verildiği görülmüştür.

Karşılaştırmalı olarak incelenen Milli Marşların hepsinde anlamı güçlendirmek için bazı yerlerde deyimlerle anlatıma başvurulduğu; ortak deyim olarak “can kurban olmak” deyimine Türkmen, Azerbaycan, Kırgızistan ve İstiklal Marşlarında benzer anlamlarla yer verildiği yine “göğüs”, “bağır”, “sine” sözcüğüyle dört ülkenin milli marşında farklı anlamlar için ortak kelimelerin tercih edildiği ortaya konmuştur.

Şiirsel anlatımın vazgeçilmez unsurlarından biri de soyut içerikli kavramların kullanımına başvurulmasıdır. Beş Türk Devletinin milli marşlarında can kavramı hem vatan için feda edilmeye değer anlamında hem de özge, biricik anlamlarında kullanılmıştır.

Altı Türk Devletinin milli marşında “Yurt” ve “Vatan” kavramlarına vurguların yapıldığı, toprağın kutsallaştırıldığı biricik özge bir bağın kurulmak istendiği anlaşılmaktadır. Birçok milli marşın içerisinde Diyar, İl, Memleket, Toprak, Dünya kavramlarıyla yaşanan coğrafyaların değerine övgüyle yaklaşmıştır. Milli marşlarda kullanılan dile yüklenen anlamlar yansıtılacak değerlerin işaretleri olarak bir bütün halindedir.

Türk Devletlerinin milli marşlarında işlenen değerler incelendiğinde, bayrağı saygı, kahramanlık, vatanın güzelliği (vatan sevgisinin kaynaklarından), özgürlük ve bağımsızlığa düşkünlük, bağımsızlık için mücadele, ilahi ve dini duygular, birlik ve beraberlik, atalara ve şehitlere saygı, vatani ebediyete kadar koruma, sorumluluk (bu görev gençlere verilmiştir) değerlerinin ortak yansıtılan değerler olarak öne çıkarıldığı görülmüştür.

Türk Devletlerinin tamamının milli marşlarında bayrağı saygı gösterme ve değer vermenin görüldüğü anlaşılmaktadır. Bu açıdan ortak bir değer olarak bayrakla güçlü bir bağın kurulduğu söylenebilir. İstiklal Marşı ve Kazakistan Marşında bayrağın üzerindeki semboller, Özbekistan'da ise devlet armasındaki sembol saygı ifadeleri olarak yer almıştır. Bu semboller gökyüzündeki altın güneş ve nazlı hilal ifadeleriyle kendine yer bulmuştur.

Milli marşların tamamında birçok yerde kahramanlık değerine şiirsel sözlerle anlamlar yüklenmiştir. Türk marşlarında vurgulanan milli kahramanlar sırasıyla şunlardır: Atalar, halk, nesiller, kahraman evlat, asker, gençler, er, güçlü Kazak, kahraman ırk, millet, binlerce kefensiz yatan, şehit oğlu.

Türk marşlarında öne çıkan doğal güzellikler ve zenginlikler sırasıyla şunlardır: Ekinler, kayalar, dağlar, yer, ülke, vadi, diyar, cennet vatan. Kırgızlar beyaz karlarla kaplı yüksek dağları yüceltirken, Özbekistan'ın armasındaki güneş sembolü marşta yer almıştır. Ayrıca Kazak bozkırlarının yeraltı ve üstüyle verimli oluşu altın bozkır sözleriyle ifade edilmiştir. Marşlarda, ortak olarak vurgulanan bu zenginlikler uğruna mücadele edilmesi gerektiği bilinci aşılarmaya çalışılmıştır. Vatan sevgisi paha biçilmez eşsiz güzelliklere sahip olmanın ve onu korumanın önemiyle yansıtılmıştır.

Türk Devletlerinin milli marşlarında vatanın bağımsızlığı için mücadele kararlılığını vurgulayan şiirsel vurgulara yaygın olarak yer verilmiştir. Vatanın bağımsızlığı için mücadele kararlılığını ortaya koyan ifadeler şunlardır: Göğüs germek, şanını korumak, can vermeye hazır olmak, kan dökmeye kâdir olmak, can kurban, bayrağı yükseltmek, namusunu korumak, hazır olmak, korumak, namusunu vermemek, güçlü Kazak, güçlü kanat, korkmamak, sönmemek, alçakları uğratmamak, gövdeyi siper etmek, vatani vermemek, vatan uğruna feda olmak.

6 Türk Devletinin milli marşlarında dini değerler ve ilahi duygular ortak değerler olarak yansıtılmıştır. Bu Türk marşlarında geçen İlahî duygular ve dinsel bağları oluşturan kavramlar ise sırasıyla şunlardır: Kutsal, namus, iman, Haksever, helal, Hak, tapmak, ulu, hayâ, kefen, şehit, cennet, şüheda, Huda, ruh, İlahî, mabet, namahrem, ezan, şahadet, din, secde. Dini değerlerin yansıtıldığı bu kavramlara bakıldığında Azerbaycan hariç tüm devletlerde bunlara yer verildiği, ancak İstiklal Marşı kadar yoğun dini hissiyatı yansıtacak kavramlara yer verilmediği (sadece birer yerde geçtiği) görülmüştür.

Türk marşlarının tamamında geçen ortak değer olarak birlik-beraberlik ve sevgi değerine yönelik kavramlar sırasıyla şunlardır: Kardeş, güven, bir (olmak), gülistan, sevgi, birlik, halk birliği, kaynaştırmak, barış, dost, yoldaş, şefkatli, barış bekçisi, yar. “Birlik ve beraberlik, dayanışma içinde olma”, Türk milli marşlarının yansıtmak ve karşıya aktarmak istediği vurgusu yüksek değerdir. Bu açıdan Marşların bütünsel akışında birlik ve beraberlik, aşağıda açıklayacağımız örüntünün değişmez bir bölümünü oluşturmuştur.

İstiklal Marşı'nda ve diğer Türk devletlerinin milli marşlarının dizelerinde “vatan (toprak) uğruna şehit olan atalarımızın hatırasına saygı gösterip onlara layık olmamız gerektiği” ifade edilmektedir. Geçmişin şanlı mazisinde yığıtlıkların saklı olduğu vurgulanmıştır. Ayrıca atalar ruhunun eski Türk inancındaki önemli yeri de yansıtılmıştır. Eski Türklerde bayrak kutsaldı ve koruyucu bir ruh olarak görülüp algılanırdı. Bayrakta ulu atanın koruyucu ruhunun ve Türk milletine zafer kazandırma özelliğinin bulunduğu inanılırdı (Çetin, 2014;51).

Türk marşlarında ortak bir değer olarak devletin sonsuza dek ayakta kalması ve yaşamasına olan inanç, Azerbaycan dışındaki tüm Türk devletlerinin marşlarına yansıtılmıştır. Bu değeri yansıtmak için, sonsuz devlet, ebediyen ol abad, ebedi bir dost gibi, ebedi yurdum, baki büyük bina, dünya durdukça kavramları kullanılmıştır. Atalar, evlatları için kazandıkları zaferlerin ve toprakların kalıcı olmasını isterler. Çünkü onlar için önemli olan, dünya durdukça yeryüzünde var olabilmek, bağımsızlığını koruyabilmektir. Bilindiği gibi 8. yüzyıla ait olan Orhun

Abidelerinin diğer bir adı da ölümsüz taşlar anlamına gelen “Bengü Taşlar”dır³. Bu kavram ile Türk adının geçtiği bu yazıtların ebedi olarak varlığını koruması ve buradaki uyarıların Türk halkının kulağına küpe olması amaçlanmıştır. Bu nedenle, günümüz Türk marşlarında da “baki, ebediyet, sonsuzluk” kavramlarının geçmesi Türk milletinin yaşam felsefesiyle uygunluk göstermektedir.

Türk Milli marşlarının giriş kısımlarında vatan olarak toprağın değeri açıklandıktan sonra bu uğurda ataların ve şehitlerin hizmetleri ve koruyuculuğu vurgulanmıştır. Geleceğe hür vatani taşımak için ise sorumluluk gençlere yüklenmiş veya gençliğe emanet edilmiştir. Ezelden ebede süren yolculuk anlatılırken ebede doğru payidar kalmayı gençlerin sağlayacağı Türk devletlerinin tamamında açıkça ifade edilmiştir. Ayrıca bugünkü vatanın bir emanet olarak gelecek nesillere miras kalması vurgusu da birden çok marşta yer almıştır. Atatürk'ün gençliğe hitabında da milli marşlarda yer yer vurgulanan mesajın bulunduğu söylenebilir.

İncelenen bütün Türk milli marşlarında ana tema olarak, diğer bir ifadeyle ortak değer olarak bağımsızlık, özgürlük veya hürriyet kavramları defalarca kullanılmıştır. Türk marşlarında vurgulanan özgürlük ve bağımsızlık ile ilişkili kavramlar sırasıyla şunlardır: Bağımsız, baki, sonsuz devlet, yaşamak, şanlı vatan, ilerleyivermek, özgürlük, özgürlüğün bayrağı, bağımsız, hür, baht, kurtuluş, istiklal, barış, zincir vurmak, namahrem el, ebediyen, hürriyet. Ayrıca Türkmen marşında “Tarafsız, Bağımsız toprağın nurdur” dizesinde geçen *tarafsız* kelimesi siyaseten Türkmenistan'ın dünya ölçeğinde tarafsız bir devlet olarak kendini konumlandığı ve bu tarafsızlık siyasetinin milli marşta yansıtılarak ülkenin güçlendiğinin göstergesidir. Çünkü tarafsızlık siyasetine milli marşta yer verilmesiyle bu siyasetin geçici bir karar olmadığı düşüncesi de oluşturulmak istenmiştir.

Milli marşlarını her birinin başlangıç bölümünden bitiş bölümüne kadar bir bütün halinde akışlarına bakıldığında marşların vermek istediği mesajlarda *sırasıyla* bağımsız vatan tarifi ve değeri, geçmişten gelen miras, bu mirası taşımanın yolları, vatanın kimler tarafından korunacağı ve kimlere emanet edildiği ve ebed- müddet var olma arzusu bir örüntü olarak görülmektedir.

İstiklal Marşı'nı anlam olarak pek çok ülkenin milli marşlarıyla karşılaştıran çalışmalar olmuştur. Örneğin Arık (2010) İstiklal Marşı'yla Büyük devletlerin marşlarını karşılaştırmalı olarak incelemiş, arada az sayıda benzer noktaların olduğunu belirterek farklılıkların daha fazla öne çıktığını ifade etmiştir. Türk devletlerinin milli marşlarının ortak özellikleriyle birlikte diğer devlet marşlarıyla karşılaştırıldığında diğer ülke marşlarının, ait olduğu milletin yüce değerlerini vurgulamak, ortak değerleri yücelterek ifade etmek, geçmişi anmak ve gelecekte ümitle bahsetmek yerine; -daha çok- yurt sevgisi, hürriyet için savaşmak gerektiği üzerinde durduğu ve üstünde yaşanan toprakların güzelliği gibi birkaç noktayı dile getirdiği görülmektedir.

İstiklal Marşı Türk milletinin maddi ve manevi değerler bütününe dile getirir. Burada hürriyet ve bağımsızlık yolunda kararlılık, azim ve heyecan, cesaretle yürümek, bayrak sevgisi, Türk milletinin şanlı geçmişi ve büyük ümitlerle dolu istikbali, Türk ordusunun kahramanlık ve faziletleri ve dini inançları anlatılmıştır.

³ Bengütaşlar hakkındaki bilgiler ve daha fazla bilgi için bk. Ercilasun Ahmet Bican, Bengütaş Edebiyatı (<http://turkdili.gen.tr>).

Musaoğlu ve Kirişçiöğlü (2014: 26) Türk Cumhuriyetleri Milli Marşlarında ana çizgilerle genel Türkçenin sağladığı ortak özelliklerin yanı sıra, her bir somut Türk yazı dilinin kendine özgü kavramlar dünyası ve özel metin kurucu işaretler sistemi bulunduğunu ifade etmiştir. Uslu'nun (2019) İstiklal Marşı ve Kırım Tatar Marşının karşılaştırmalı incelemesini yaptığı çalışmasında ortak unsurlar olarak ant, yemin, savaştan çıkış, şanlı millet, toprak ve kan kavramlarına benzer şekilde yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Kazakistan, Kırgızistan ve Özbekistan'ın milli marşlarında vatana övgü temasının, Türkiye'nin milli marşında mücadele temasının, Azerbaycan'ın ve Türkmenistan'ın milli marşlarında ise atalara övgü ve iyi temenniler temasının öne çıktığı Köşker'in (2014) çalışmasında ortaya konmuştur.

Avrupa Ülkelerinin milli marşlarında mücadele ve atalara övgü değerinin düşük bir şekilde işlendiği bulgusuna ulaşılmıştır (Köşker 2014). İnaç ve Yaman, Avrupa milli marşlarını inceledikleri çalışmada (2015) çeşitli tasnifler ortaya koymuş, İstiklal Marşı'nı "Mesajın Merkezine Tanrıyı Yerleştiren Milli Marşlar" sınıfına dâhil etmiş (s. 26-28) ve örnek dizeler göstererek İstiklal Marşı'nın özgürlükle yakından bağlantılı olduğunu belirtmişlerdir.

Milli marş bilhassa sözleriyle çoğu zaman bir milletin millet olma bilincini, devlet kurma felsefesini, başka milletlere ve dünyaya bakış açısını ifade etmektedir. Dolayısıyla belli bir fert tarafından kaleme alınmış olsa da bütün bir milletçe kabul edilmesi ve sonraki nesiller tarafından benimsenmesi, onun bütün bir milletin de millet anlayışını ve devlet tasavvurunu yansıttığı anlamına gelmektedir (Aktaş, 2013).

Bu çalışmadan elde edilen sonuçlar çerçevesinde Türk Devletlerinin milli marşlarında yer alan anlamı zenginleştiren ortak dil unsurlarının ve değerlerin Türkiye'deki Türkçe öğretim programı (2019) ve Sosyal Bilgiler öğretim programında (2018) önemle üzerinde durulduğu görülmektedir. O açıdan ilgili okul programı ve ders kitaplarında incelenen milli marşların içeriklerinde yer alması önerilmektedir. Ayrıca Türk Konseyi Eğitim Bakanları toplantısında alınan kararlar çerçevesinde yürürlüğe giren ve 8. veya 9. sınıf seviyesinde üye ülkelerin tamamında okutulmaya başlanan Ortak Türk Tarihi ders kitabının özellikle giriş bölümünde Türk Devletlerinin milli marşlarının ortak değerleri bir bütün halinde yansıtacak şekilde işlenmesi sağlanabilir ve buna bağlı olarak öğrencilerin bu ortak değerleri edinme süreçleri araştırılabilir.

Teşekkür: Kazak Marşı'nın Türkiye Türkçesine çevirisi konusunda görüşlerini aldığımız Ayda Ulusoy ve Halil Ulusoy'a; Özbek Marşı'nın Türkiye Türkçesine çevirisi konusunda görüşlerini aldığımız Dr. Öğretim Üyesi Çetin Yıldız'a katkılarından ötürü teşekkür ederiz.

Etik Metin

Bu makalede araştırma ve yayın etiği kuralları takip edilmektedir. Makale ile ilgili her türlü ihlalin sorumluluğu yazar/yazarlara aittir.

KAYNAKÇA

Abril, C. R. (2012). A national anthem: Patriotic symbol or democratic action? In D. G. Hebert & A. Kertz-Welzel (Eds.), *Patriotism and nationalism in music education*, (77–95). Ashgate Publishing Ltd.

Aksan, D. (1996). *Türkçenin sözvarlığı*, Engin Yayınevi.

- Arık, Ş. (2010). İstiklâl Marşı ve diğer devlet marşlarının mukayesesi, *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim*, (121), 80-88.
- Aktaş, H. E. (2013). Milli marşların siyaset biliminin bazı kavramları açısından değerlendirilmesi. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 15(2), 71-92.
- Cerulo, K. A. (1989). Sociopolitical control and the structure of national symbols: an empirical analysis of national anthems. *Social Forces*, 68(1), 76-79.
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2013). *Research methods in education*. Routledge.
- Çapraz Baran, Ş. & Diren E. (2021). *Ortaokul ve imam hatip ortaokulu Türkçe ders kitabı (5. Sınıf)*. Anıttepe Yayıncılık.
- Çetin, N. (2014). İstiklal Marşımızı anlamak. *AÜ. Dil Tarih Coğrafya Fakültesi Türkoloji Dergisi*, 21(2), 25-92.
- Dumitrescu, R.S. (2020). Topics in national anthems. *Journal of Language and Literature*, 20(2), 288-306.
- Duran, H. & Torun, F. (2011). Öğretmen adaylarının İstiklal Marşında kullanılan kavramları anlama düzeyleri. *Istanbul Journal of Sociological Studies*, (43), 113-138.
- Ercilasun, A. B. (2021, Şubat 26). *Bengütaş Edebiyatı*. <http://turkdili.gen.tr>
- Erden Y. (2019), National anthems as unifying tools: a comparative analysis of selected western national anthems. *Eurasian Journal of English Language and Literature*, 1(2), 44-50.
- Glesne, C. (2011). *Becoming qualitative researchers*. (A. Ersoy & P. Yalçinoğlu, Çev.). Pearson.
- Gölcük Mirza, P. (2019), Recurrent themes and iconographic national symbols: a formalist approach in the comparative study of the selected national anthems of Libya, France and Albania. *Eurasian Journal of English Language and Literature*, 1(2), 51-56.
- Güngör, E. (1997). *Ahlâk psikolojisi ve sosyal ahlâk*. Ötüken Neşriyat.
- Hirik, E. (2021). İstiklal Marşı'na anlambilimsel bir bakış. *Düşünce Dünyasında Türkiz*, 12(58), 103-127.
- İnanç, H. & Yaman, M. (2015). Ulus inşa stratejileri bağlamında avrupa milli marşlarının sosyo-politik mukayesesi, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 20(3), 17-34.
- Karpuz, H. Ö. & Kurgun L. (2000). Organ adlarından oluşan yer adları. *Ana Dili ve Edebiyat Dergisi*, (19), 17-26.
- Köşker, M. (2014). *Ulusal marşların söz ve müzik olarak incelenmesi* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, Türkiye.
- Merriam, S. B. (2009). *Qualitative research, a guide to design and implementation*. Jossey-Bass.
- Musaoğlu, M. & Kirişcioğlu, F. (2013). Türk Cumhuriyetlerinin Milli Marşları: açıklamalar, metinler, aktarmalar ve tercümeleler. *Azerbaycan Milli Elmler Akademiyası - Türkologiya, Beynelhalk Elmi Jurnal*, (2), 28-50.
- Musaoğlu, M. & Kirişcioğlu, F. (2014). Türk Cumhuriyetleri Milli Marşlarının kavramsal, semiyotik ve lengüistik tahliline dair deneme. *Azerbaycan Milli Elmler Akademiyası - Türkologiya, Beynelhalk Elmi Jurnal*, 1(1), 21-34.
- Önal, G. F. (2017). Ortadoğu ülkeleri milli marşlarının söz ve müzik biçimi açısından incelenmesi. *Ulakbilge*, 5 (9), 153-177.
- Parlak Kalkan, G. (2021). İstiklal Marşı'nın anlaşılma düzeyinin tespitine yönelik betimsel bir çalışma (Lise ve üniversite öğrencileri örneği). *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 9(4), 1102-1127.
- Sondermann, K. (2013). Reading politically: National anthems as textual icons. In T. Carvell & M. Hyvarinen (Eds.), *Interpreting the Political: New Methodologies*, (128-142). Taylor and Francis.
- Tan, N. (2012). Azerbayca'nın milli şairi Ahmed Cevad 120 yaşında. *Türk Dili*, 103(729),70-77.
- Tay, B. Nalçacı, A. (2020). İstiklâl Marşı'mızda değerler. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 18(40), 243-275.
- Türk Dil Kurumu (2005). *Türkçe Sözlük*. Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Türk Dil Kurumu (2021, Şubat 3) *Sözlük*. sozluk.gov.tr.
- Türkdogan, O. (1998). *Değişme-kültür ve sosyal çözülme*. Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Yayını.

- Uslu, B. (2019). İstiklal Marşı ve Tatar Milli Marşı Ant Etkenmen'de anlamsal evren ve kavram haritaları. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 6(43), 3064-3068.
- Veyis, F. (2019) milli değerlerin aktarımında Türk dili ve edebiyatı ders kitaplarının yeri: yürürlükteki kitaplar üzerine bir içerik analizi. *Milli Eğitim Dergisi*, 48(221), 141-157.
- Vörös, V., Osváth, P., Vincze, O., Pusztay, K., Fekete, S., & Ríhmer, Z. (2016). Word use and content analysis of the first verses of six national anthems: A transcultural aspect of suicidal behaviour. *Psychiatria Danubina*, 28(1), 82–85.
- Yaman, E. (1998). Özbek Türklerinin şairi: Abdulla Apirov. *Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi*, (6), 611-638.
- Yıldırım, A. (1999). Nitel araştırma yöntemlerinin temel özellikleri ve eğitim araştırmalarındaki yeri ve önemi. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, (23), 7-17.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin.
- Yılmaz S. (2020). İstiklâl Marşı'nın tahlili ve diğer devlet marşlarıyla mukayesesi. İçinde Arık, Ş. & Işık, E. (Ed). *İstiklal Marşının kabulünün 100. Yılı anısına Lisansüstü Öğrenci Sempozyumu Bildiriler Kitabı* (9-19). Dumlupınar Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yayınları.

İnternet Kaynakları

- <https://www.mutluinsanlarulkesi.com/turk-devletleri-milli-marslari-ozbekistan-milli-marsi-soz-muzigi/>
- <https://onedio.com/haber/turk-dunyasinin-15-milli-marsi-374971>

EK 1: TÜRK DEVLETLERİ MİLLİ MARŞLARININ SÖZLERİ VE TÜRKİYE TÜRKÇESİNE AKTARIMI

TÜRKMENİSTAN MARŞI

Janym gurban saňa, erkana ýurdum
Mert pederleň ruhy bardyr köňülde
Bitarap, Garaşsyz topragyň nurdur
Baýdagyň belentdir dünýäň önünde

Halkyň guran baky beýik binasy
Berkarar döwletim jigerim-janym
Başlaryň täji sen diller senasy
Dünýä dursun, sen dur, Türkmenistany!

Gardaşdyr tireler, amandyr iller
Owal-ahyr birdir biziň ganymyz
Harasatlar almaz syndyrmaz siller
Nesiller döş gerip gorar şanymyz

Halkyň guran baky beýik binasy
Berkarar döwletim jigerim-janym
Başlaryň täji sen diller senasy
Dünýä dursun, sen dur, Türkmenistany!

AZERBAJCAN MARŞI

Azərbaycan! Azərbaycan!
Ey, qəhrəman övladın şanlı Vətəni!
Səndən ötrü can verməyə cümlə hazırız!
Səndən ötrü qan tökməyə cümlə qadیرiz!
Üç rəngli bayrağınla məsud yaşa!
Üç rəngli bayrağınla məsud yaşa!
Minlərlə can qurban oldu,
Sinə hər bə meydan oldu!
Hüququndan keçən əsgər,
Hərə bir qəhrəman oldu!
Sən olasan gülüstan,
Sənə hər an can qurban!
Sənə min bir məhəbbət,
SİNƏMDE TUTMUŞ MƏKAN!
Namusunu hifz etməyə,
Bayrağını yüksəltməyə,
Namusunu hifz etməyə,
Cümlə gənclər müştəqdir!
Şanlı Vətən! Şanlı Vətən!
Azərbaycan! Azərbaycan!
Azərbaycan! Azərbaycan!

TÜRKİYE TÜRKÇESİ

Canım kurban sana, Yiğitler Diyarı Yurdum
Mert Ataların ruhu vardır gönülde
Tarafsız, Bağımsız toprağın nurdur
Bayrağın yüksektir dünyanın önünde

Halkın kurduğu baki büyük binası
Sonsuz Devletim Ciğirim Canım
Başların tacısın Dillerin Senası (Sesi)
Dünya dursun, sen de dur Türkmenistanım!

Kardeştir oymaklar, Güvendedir İller
Geçmişte de gelecekte de birdir kanımız
Ekinler almaz kesilmez siller (filizler)
Nesiller göğüs gerip korur şanımızı

Halkın kurduğu baki büyük binası
Sonsuz Devletim Ciğirim Canım
Başların tacısın Dillerin Senası (Sesi)
Dünya dursun, sen de dur Türkmenistanım!

TÜRKİYE TÜRKÇESİ

Azərbaycan! Azərbaycan!
Ey, kahraman evladın şanlı vatanı!
Senin için can vermeye hepimiz hazırız!
Senin için kan dökmeye hepimiz kâdiriz!
Üç renkli bayrağınla mesut yaşa!
Üç renkli bayrağınla mesut yaşa!
Binlerce can kurban oldu,
Sinen harbe meydan oldu!
Kanunundan geçen asker,
Herkes (gibi) bir kahraman oldu!
Sen olasan gülüstan,
Sana her an can kurban!
Sana bin bir sevgi,
SİNEMDE TUTMUŞ MEKÂN!
Namusunu korumaya,
Bayrağını yükseltmeye,
Namusunu korumaya,
Bütün gençler hazırdır!
Şanlı vatan! Şanlı vatan!
Azerbaycan! Azerbaycan!
Azerbaycan! Azerbaycan!

KIRGIZİSTAN MARSİ

Ak möngülüü aska zoolor, talaalar,
Elibizdin canı menen barabar.
Sansız kılım Ala-Toosun mekendep,
Saktap keldi bizdin ata-babalar.
Alğalay ber, kırğız el,
Azattıktın colunda.

Örkündöy ber, ösö ber,
Öz tağdırıñ koluñda.
Bayırtadan бүткөн мүнөз elime,
Dostoruna dayar dilin berüügö.
Bul ıntımak el birdigin şiretip,
Beykuttuktu beret kırğız cerine.
Alğalay ber, kırğız el,
Azattıktın colunda.

Örkündöy ber, ösö ber,
Öz tağdırıñ koluñda.
Atkarılıp eldin ümüt, tilegi,
Celbiredi erkindiktin celegi.
Bizge cetken ata saltın, murasın,
Iyık saktap urpaktarğa bereli.
Alğalay ber, kırğız el,
Azattıktın colunda.
Örkündöy ber, ösö ber,
Öz tağdırıñ koluñda.

KAZAKİSTAN MARSİ

Altın kün aspanı,
Altın dän dalası,
Erliktiñ dastanı,
Elime qaraşı!
Ejelden er degen,
Dañqımız şıqtı ğoy,
Namısın bermegen,
Qazağım mıqtı ğoy!
[Qayırması:]
Meniñ elim, meniñ elim,
Güliñ bolıp egilemin,
Jırıñ bolıp tögilemin, elim!
Tuwğan jerim meniñ — Qazaqstanım!
Urpaqqa jol aşqan,
Keñ baytaq jerim bar.
Birliğı jarasqan,
Täwelsiz elim bar.
Qarsı alğan waqıttı,
Mäñgilik dosınday.
Bizdiñ el baqtıttı,
Bizdiñ el osınday!

TÜRKİYE TÜRKCESİ

Ak karlı yalçın kayalar, dağlar
Yurdumuzun canı ile birdir
Sayısız yüzyıllar Ala Dağ'ı mekân edininip
Korudular bizim atalarımız
İlerleyiver Kırgız yurdu
Özgürlük yolunda

Gelişiver, büyüyüver
Kendi yazgın elinde
Gerçekleştirilip halkın ümidi, dileği
Dostlarına hazır kalbini vermeye
Bu birlik halk birliğini kaynaştırıp
Barışı verir Kırgız yerine
İlerleyiver Kırgız yurdu
Özgürlük yolunda.

Gelişiver, büyüyüver
Kendi yazgın elinde
Gerçekleştirilip halkın ümidi, dileği
Dalgalandı özgürlüğün bayrağı
Bize ulaşan ata geleneğini, mirasını
Kutsal bilip koruyarak gelecek nesillere verelim
İlerleyiver Kırgız yurdu
Özgürlük yolunda.
Gelişiver, büyüyüver
Kendi yazgın elinde

TÜRKİYE TÜRKCESİ

Altın güneştir seması,
Altındandır bozkırı,
Erliktendir (yiğitliktendir) destanı,
İlime (memleketime) bir bak!
Ezelden er diye,
Şanımız yayıldı,
Namusunu vermeyen,
Güçlü Kazağım hey!
[Nakarat:]
Benim ilim (memleketim), benim ilim,
Gülün olup eğileyim,
Şarkın olup söyleneyim, ilim!
Doğduğum yerim benim — Kazakistanım!
Geleceğe yol açan,
Geniş ve zengin yerim var.
Birliğe yaraşır,
Bağımsız ilim (memleketim) var.
Karşılar vakti,
Ebedi bir dost gibi.
Bizim ilimiz (memleketimiz) bahtlı,
Bizim ilimiz (memleketimiz) böyle!

ÖZBEKİSTAN MARSİ

Serquyosh, hur o'lkam, elga baxt, najot,
Sen o'zing do'stlarga yo'ldosh, mehribon!
Yashnagay to abad ilmu fan, ijod,
Shuhrating porlasin toki bor jahon!
Oltin bu vodiylar — jon O'zbekiston,
Ajodlar mardona ruhi senga yor!
Ulug' xalq qudrati jo'sh urgan zamon,
Olamni mahliyo aylagan diyor!
Bag'ri keng o'zbekning o'chmas iymoni,
Erkin, yosh avlodlar senga zo'r qanot!
Istiqlol mash'ali, tinchlik posboni,
Haqsevar, ona yurt, mangu bo'l obod!
Oltin bu vodiylar — jon O'zbekiston,
Ajodlar mardona ruhi senga yor!
Ulug' xalq qudrati jo'sh urgan zamon,
Olamni mahliyo aylagan diyor!

İSTİKLAL MARSİ (TÜRKİYE)

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır parlayacak!
O benimdir, o benim milletimindir ancak!

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilal!
Kahraman ırkıma bir gül... ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helal.
Hakkıdır, Hakk'a tapan milletimin istiklal.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım;
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar.
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imânı boğar,
'Medeniyet!' dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın,
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

TÜRKİYE TÜRKCESİ

Güneşli, hür ülkem, halka baht, kurtuluş,
Sen kendin dostlara yoldaş, şefkatli!
Gelişir ebediyen bilim ve fen, sanat,
Şöhretin parlasın var oldukça cihan!
Altın bu vadiler, can Özbekistan,
Ataların kahraman ruhu sana yar!
Ulu halk kudreti coştığı zaman
Âlemi büyüleyen diyar!
Bağrı geniş Özbek'in silinmez imanı,
Özgür, genç evlatlar sana güçlü kanat!
İstiklal meşalesi, barış beğçisi,
Haksever, ana yurt, ebediyen ol abat
Altın bu vadiler, can Özbekistan,
Ataların kahraman ruhu sana yar!
Ulu halk kudreti coştığı zaman
Âlemi büyüleyen diyar!

Bastığın yerleri 'toprak' diyerek geçme, tanı!
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehid oğlusun, incitme, yazıktır, atanı.
Verme, dünyâları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şühedâ fişkırarak toprağı sıksan, şühedâ!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Hudâ,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyâda cüdâ.

Rûhumun senden İlahî, şudur ancak emeli:
Değmesin ma' bedimin göğsüne nâ-mahrem eli!
Bu ezanlar-ki şehâdetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım.
Her cerîhamdan, İlahî, boşanıp kanlı yaşım;
Fışkırır rûh-ı mücerred gibi yerden na'sım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım!

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;
Hakkıdır, hür yaşamış, bayrağımın hürriyet,
Hakkıdır, Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

EXTENDED ABSTRACT

An Examination of Turkish National Anches In Terms of Language And Common Values In The 100th Years of The Acceptance of The İstiklal Marşı

Being a nation is the result of living together a very long history. The common language, common culture, and valuing the common past are the unifying elements that keep nations on the stage of history for a long time. National anthems have been prepared and accepted in order to always remind the members of the nation and to appeal to their feelings, in the current state and in the future, of the nations that established the state. The national anthems of the countries around the world have been examined by various researches, both musically and in content, and have been the subject of political, artistic, sociological and educational comparative studies. In this study, it is aimed to compare the contents of the national anthems of the independent Turkic states of Turkey, Azerbaijan, Kazakhstan, Kyrgyzstan, Uzbekistan and Turkmenistan in terms of common language and values. It is important to reveal how the feelings and messages reflected by the national anthems in the states established by the Turkish nation in distant geographies, as members of the independent Turkish States, serve the same goals.

In this study, document analysis method was used as qualitative research. It is in accordance with the nature of qualitative research to present and describe the similar values of the national anthems of the Turkish States, which come from a common root and feed on the same tradition, and the language used in the transmission of these values. The spellings of the national anthems of the 6 Turkish States in their original dialects were transferred to Turkey Turkish and the words of the anthems were analyzed by making content analysis.

As a result of the examination, it has been concluded that language elements that will strengthen and enrich the meaning in the national anthems of Turkish States are used effectively, and in this context, idioms, forms of address, words that strengthen belonging and abstract expressions are used in common in Turkish national anthems. When we look at the national anthems of the Turkish states, it is seen that the homeland is addressed with the emphasis on the names of "homeland, country" as the addressee. It has been understood that the common addressee is the homeland. However, unlike other Turkish states, the flag stands out as the addressee in the National Anthem. As common values, independence, freedom, praise to ancestors and martyrs, heroism, patriotism, respect for the flag, unity and solidarity, praise for the natural riches and beauties of countries, the responsibility of keeping the homeland alive forever and entrusting this responsibility to the youth of the country and divine feelings have been revealed. Religious values and divine feelings are reflected as common values in the national anthems of 6 Turkish States. When the flow of the words of the national anthems of the Turkish states is examined, it is understood that the same patterns take place in order. In these patterns, respectively; The independence of the homeland, praise and gratitude to the ancestors and martyrs, unity and solidarity, the duty of protecting the homeland and freedom to young people, and the desire to keep the homeland alive forever were observed in all marches.

There have been studies comparing the National Anthem with the national anthems of many countries. For example, Arık (2010) analyzed the "İstiklal Marşı" and the anthems of the Great Powers comparatively, stating that there are few similar points between them, and stated that the differences are more prominent. Compared with the common features of the national anthems of Turkish states, when compared with other state anthems, instead of emphasizing the high values of the nation to which they belong, expressing the common values by glorifying,

commemorating the past and talking about the future with hope; -more- it is seen that he emphasizes the love of country, the need to fight for freedom and expressed a few points such as the beauty of the lands on which he lives.

It is recommended to evaluate the results of this study in the process of teaching the Common Turkish history and culture as a course in all independent Turkish States, and even to teach the national anthems with their common aspects at the beginning of the course.

"International Journal of New Approaches in Social Studies - IJONASS" is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).